

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Formy a podmínky šíření křesťanství -
křesťanské misie**

Kristýna Linhartová

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra filozofie

Studijní program Humanitní studia

Studijní obor Humanistika

Bakalářská práce

Formy a podmínky šíření křesťanství - křesťanské misie

Kristýna Linhartová

Vedoucí práce:

Mgr. et Bc. Dagmar Demjančuková, CSc.,

Katedra filozofie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedených pramenů a literatury.

Plzeň, srpen 2012

Poděkování:

Ráda bych poděkovala vedoucí práce, Mgr. et Bc. Dagmar Demjančukové, CSc., za její vedení při tvorbě práce, podnětné nápady a připomínky.

OBSAH

1.	Úvod	1
2.	Misijní činnost	3
2.1	Vývoj misijní činnosti	3
2.2	Saul – Pavel z Tarzu, apoštol národů	4
2.2.1	První misijní cesta	5
2.2.2	Druhá misijní cesta	6
2.2.3	Třetí misijní cesta	6
2.3	Další šíření křesťanství a velké pronásledování křesťanů	7
2.4	Nová misie – Pohanské národy	9
2.5	Christianizace franské říše	10
3.	Ostrovní církve a její misie na pevninu	12
3.1	Křesťanství v Irsku	13
3.2	Svatý Patrik	14
3.3	Iroskotská misie na pevninu	14
3.4	Kolumbán Mladší	15
3.5	Křesťanství v Británii	16
3.6	Misijní činnost v Anglii	16
3.7	Anglosaská misie na pevninu	19
3.8	Bonifác, apoštol Německa	19

4.	Misijní činnost mezi slovanské národy	22
4.1.	Misie mezi Jižní Slovany.....	22
4.2.	Misie mezi Východní Slovany	23
4.3.	Misie na Velkou Moravu.....	24
5.	Závěr.....	28
6.	Použitá literatura.....	29
7.	Resumé	31
8.	Seznam příloh.....	32
9.	Přílohy	33

1. Úvod

V úvodu své bakalářské práce bych se ráda zmínila, proč jsem si vybrala téma z povinně volitelné části závěrečné zkoušky Religionistika. Velice mě zaujalo téma „Formy a podmínky šíření křesťanství – křesťanská misie.“ Cílem mé bakalářské práce je historické zmapování misijní činnosti. Chci popsat historický vývoj této problematiky: utváření prvotní církve, průběh misionářských výprav, strast samotných misionářů na svých cestách - ať už se jednalo o pohanské národy či nelibost císařů.

V první kapitole se zaměřím na počáteční vývoj církve a misijní činnosti, které patří mezi základní formy šíření křesťanství, a jsou s ním pevně spjaty. Dále se budu věnovat velmi významnému misionáři – Pavlovi z Tarzu, který svým přístupem a horlivostí přispěl k šíření křesťanství na starém kontinentě. Zmíním se též o prvotních problémech vznikající křesťanské církve a to hlavně o nelibosti císařů, kteří křesťany pronásledovali. Dále bych se chtěla věnovat dalšímu z problémů, který ovlivnil šíření křesťanství a to stěhování pohanských národů na evropský kontinent.

Další část bude zaměřena na ostrovní církve Velké Británie a Irska. Ve druhé kapitole popíši vznik ostrovních církví a jejich misijní činnost mezi pohanské národy, které se začaly usidlovat na evropském kontinentě. Zmíním se o významných irských a anglosaských misionářích, kteří působili mezi ostrovními zeměmi navzájem, ale i o misionářích, kteří byli vysláni mezi pohanské národy. Zde bych ráda porovнала rozdíl mezi iroskotskou a anglosaskou misijní činností.

Třetí kapitola bude zaměřena na misijní činnost soustředěnou mezi slovanské národy. Popíši zde, jak probíhala christianizace slovanský národů. Jedna z podkapitol bude zaměřena na misijní činnost vyslanou z Konstantinopole na Velkou Moravu.

Bakalářské práce je založena na několika metodách. Při sepsání bakalářské práce budu postupovat v určitých krocích. Jedná se především o sběr literatury a její prostudování, jež je potřeba utřídít do logických částí. Proto při psaní bakalářské práce použiji metodu analýzy. S pomocí metody komparace porovnam vývoj, obraz rozdílnosti či snad naopak podobnosti některých misí. Po té přistupuji k metodě kompilace. Nasbíraná data utřídím, porovnam a utvářím z nich logické části daného textu.

Tato práce vychází z několika primárních titulů, mezi které patří *Bible*, *Církevní dějiny národa Anglů* od jednoho z nejznámějších benediktinských mnichů středověku Bedy Ctihodného. Primární literatura je doplněna sekundární literaturou, která se k tomuto tématu vztahuje. V práci jsem dále čerpala ze sekundární literatury, jako například *Malé církevní dějiny* od Augusta Franzena a *Encyklopedie středověku* od autora Jacquese Le Goffa či *Dva tisíce let dějin církve* od Rolanda Fröhliche a *Dvanáct století církevních dějin* od Rudolfa Říčana a Amedeo Molnára. K misijní činnosti, která byla soustředěna mezi slovanské národy a především na Velkou Moravu, jsem jako primární literaturu použila *Svatí kacíři aneb Reportáž nejen z Velké Moravy* od české spisovatelky Jindry Jarošové. K doplnění informací jsem využila i některé internetové odkazy.

2. Misijní činnost

Mezi nejznámější formy šíření křesťanství patří misijní činnost. „Původ slovíčka misie pochází z latinského slova *mitto* – posílám. Jedná se o vyslání za účelem šíření a upevnění víry. Rozlišuje se na vnitřní misii, to je úsilí o prohloubení víry, a vnější misii, to je evangelizace mimokřesťanských národů a kultur.“¹ Člověk, který provozuje misijní činnost, se nazývá misionář.

2.1 Vývoj misijní činnosti

Křesťanství patří mezi monoteistická náboženství. Jeho šíření je založeno na misijní činnosti. Určité formy misijní činnosti lze pozorovat již v době předkřesťanské, kdy se objevují hlasatelé nových náboženských představ o mesiáši – proroci. Např. v římské provincii Judea se objevuje prorok jménem Theudas, který tvrdí, že je učitel seslaný samotným Bohem. „Mnozí židé opustili své domovy a povolání a následovali jej ve víře, že je Mesiáš, jejich dlouho očekávaný, zázraky činící vůdce.“² Bohužel tito obvykle nežádoucí hlasatelé nových pravd byli obvykle odstraněni, tak i Theudas byl Římany popraven a jeho žáci byli rozptýleni.

Mezi nejznámější proroky pak patří Ježíš Nazaretský, nejen díky svému učení, ale především zmrtvýchvstání. Právě s jeho vystoupeními jsou spojovány počátky křesťanských misí. Už v Matoušově evangeliu se píše o tom, že Ježíš promlouval ke svým dvanácti vyvoleným „*Jděte ke všem národům a získávejte mi učedníky, křtěte je ve jménu Otce i Syna i Ducha svatého a učte je, aby zachovávali všechno, co jsem vám přikázal.*“ (Mt, 28, 19 – 20)

Skutky apoštolů nám popisují první křesťanské misie, které byly soustředěny převážně na židovské obce. Jelikož většina lidí byla židovského původu, „kteří vzdávali úctu Bohu v jeruzalémském chrámu a v místních synagogách, stejně jako ve svých domovech, žili podle Mojžíšova zákona, oddávali se tradičním modlitbám a přinášeli

¹ PAVLINCOVÁ, Helena a kol. *Judaismus, křesťanství, Islám*. Praha: Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0440-6. s. 237.

² TOMKINS, Stephen. *Stručné dějiny křesťanství*. Praha, Volvox Globator. ISBN 978-80-7207-703-8, s. 12

předepsané oběti.“³ Díky apoštolům, kteří následovali Krista, se v Jeruzalémě rozšířila víra, že Ježíš je Mesiáš. Vedl je Petr, následován bratry Jakubem a Janem. Komunita získávala na oblibě a rozšiřovala se. Co bylo příčinou tohoto rozkvětu? „Bylo to jejich vášnivé přesvědčení a odvaha, kterou projevovali, když čelili bití a věznění, jimiž je stíhaly židovské úřady.“⁴ Druhým důvodem bylo jejich vysvětlování přitažlivého učení: „*Všech se zmocnila bázeň, neboť skrze apoštoly se stalo mnoho zázraků a znamení. Všichni, kteří uvěřili, byli pospolu a měli všechno společné.*“ (Sk 2, 43-44)

Po rozšíření křesťanské víry přichází nespravedlivé obvinění Štěpána, který patřil mezi nejhrolivější stoupence Ježíše Krista. Štěpán po pomluvách několika židů byl předvolán před radu a musel dokázat svojí nevinu. To se mu bohužel nepovedlo a byl hnán za město, kde ho lid ukamenoval. Mnozí pro něj truchlili, ale našel se jeden, který Štěpánovu mučednickou smrt schvaloval. Byl to mládenec, který se jmenoval Saul. A právě zde, v této chvíli začíná první pronásledování jeruzalémské církve. „*Všichni kromě apoštolů se rozprchli po Judsku a Samařsku.*“ (Sk 8, 1). Jejich velkým pronásledovatelem byl právě Saul. „*Saul se však snažil církev zničit: pátral dům od domu, zatýkal muže i ženy a dával je do žaláře.*“ (Sk 8, 3)

„*Ti, kteří se z Jeruzaléma rozprchli, začali kázat evangelium všude, kam přišli. Filip odešel do města Samaří a zvěstoval tam Krista.*“ (Sk 8, 4 - 5). Filip svým kázáním a skutky zaujal velké množství lidí, kteří se pak nechávali pokřtít. Velkou radost z tohoto úspěchu měli apoštolové v Jeruzalémě a vyslali za Filipem Petra a Jana. „*Oni tam přišli a modlili se za ně, aby také jim byl dán Duch svatý, neboť ještě na nikoho z nich neseštopil; byli jen pokřtěni ve jménu Pána Ježíše. Petr a Jan tedy na ně vložili ruce a oni přijali Ducha svatého.*“ (Sk 8, 15 – 17). Na své zpáteční cestě do Jeruzaléma pak apoštolové podávali svědectví a zvěstovali evangelium po samařských vesnicích.

2.2 Saul – Pavel z Tarzu, apoštol národů

Pavel z Tarzu, apoštol národů, se narodil v Tarzu v Kilíkii kolem roku 10 v kmeni Benjamína. (Sk 21, 39). Při obřízce dostal jméno Šavel. Jeho výchova byla řízena dle Mojžíšova zákona. Mluvil aramejsky a řecky. Vzdělání získal v Jeruzalémě, kde byl

³ TOMKINS, s. 13

⁴ Tamtéž, s. 13.

jeho učitelem Gamaliel, který ho uvedl do rabínského myšlení a ortodoxní židovské zbožnosti. Byl vyučen jako tkadlec stanů. (Sk 22, 3).

Jak bylo zmíněno výše. Saul byl přítomen ukamenování Štěpána a pronásledoval křesťany, proto si vyžádal od velekněze doporučující list pro synagogy v Damašku. Zde chtěl nalézt křesťany a v poutech je přivést do Jeruzaléma. Na cestě do Damašku se ovšem stalo něco, co obrátilo jeho pronásledování. *„Na cestě, když byl blízko Damašku, zazářilo kolem něho náhle světlo z nebe. Padl na zem a uslyšel hlas: „Saule, Saule, proč mne pronásleduješ?“ Saul řekl: „Kdo jsi, Pane?“ On odpověděl: „Já jsem Ježíš, kterého ty pronásleduješ. Vstaň, jdi do města a tam se dovíš, co máš dělat.“* (Sk 9, 3 – 6). Saul uposlechl, co mu Ježíš pravil, a byl v doprovodu svých mužů doveden do Damašku. Zde ho vyhledal Ananiáš, který Saula uzdravil, protože Saul po setkání s Bohem oslepl. Saul v Damašku přijal křest, stal se horlivým misionářem a začal kázat evangelia. Díky tomuto zvratu a ukončení pronásledování křesťanů se vše ustálilo. Judská, Galilejská a Samařská církev se začala rozvíjet. (Sk 9, 8 – 19)

Po svém obrácení žil tři roky v Arábii, kde se připravoval na své misionářské cesty. Po třech letech se vrací do Damašku, kde hlásá Krista. Poté dostává pozvání od Barnabáše a přichází do Antiochie, kde začíná jeho nejslavnější a nejdůležitější působení v oblasti misionářských cest. Spolu s Barnabášem byli vybráni Duchem svatým pro misijní činnost mezi pohany.⁵

2.2.1 První misijní cesta

Nejdříve odešli do Seleukie a odtud dopluli na Kypr. Putovali po celém ostrově, kde kázali slovo boží. Dále následovala misijní činnost do Perge v Pamfylii. Saul a Barnabáš se plavili takřka po celé Malé Asii. (Sk 13, 4- 7). Pavel na svých misijních cestách založil spoustu křesťanských obcí, se kterými si potom dopisoval. Největšího úspěchu získali v Lystře, kde je místní obyvatelé pojmenovali po řeckých bozích. Barnabáše nazývali Diem a Pavla Hermem. Zde se ale také setkali s nepřijemností ze strany židů, kteří se snažili Pavla ukamenovat. To se jim ovšem nepovedlo a Pavel odešel do města Derbe. Při zpáteční cestě do Syrské Antiochie navštívili Lystru,

⁵ FRAZEN, August. *Malé církevní dějiny*, Praha:Zvon, 1992, ISBN: 80-7113-008-7. s. 25.

Ikonium a Pisidskou Antiochii. Na všech těchto místech kázali evangelia a snažili se o získání nových učedníků. (Sk 14, 1 – 28).

2.2.2 Druhá misijní cesta

Na svoji druhou misijní cestu si Pavel vybral jako společníka Silase a prošli spolu Sýrii a Kilikii. Na své druhé cestě navštívil křesťanské obce, které založil při první misijní cestě, převážně v Sýrii a Kilikii. Dále procházejí Frygií a galatskou krajinou. Došli až k moři Troady. Následně se vydávají do Makedonie, protože se Pavlu ve snu zjevil makedonský obyvatel a prosil o záchranu. Na cestě po Makedonii Pavel zakládá další křesťanské obce, například ve Filipzech. (Sk 16, 1 – 12). Jeho druhá misijní cesta ho dovedla až do Athén a do Korintu. V Korintu nějaký čas zůstal a kázal, že Ježíš je zaslíbený Mesiáš. (Sk 18, 1)

2.2.3 Třetí misijní cesta

Na svoji třetí misijní cestu se Pavel vydává z Korintu přes Sýrii a dostává se do Efezu, kde se setkává v místní synagoze s židy, kteří ho prosí, aby s nimi zůstal. Pavel tak nečiní a odchází přes Cesareje do Jeruzaléma a dále pokračuje do Syrské Antiochie. Zde pobyl nějaký čas a znovu se vydává na cestu posilovat učedníky ve Frygií. (Sk 18, 21 – 23). Velkého úspěchu dosáhl též v Efezu, kde se jméno Pána Ježíše těšilo velké úctě. Pavel se poté vydává přes Makedonii a Achaju do Jeruzaléma. (Sk 21, 3 – 4)

Pavel patřil mezi nejvýznamnější apoštoly, kteří uskutečňovali misijní cesty mezi pohany. Jeho podmínkou pro šíření křesťanství bylo kázat evangelium tam, kde není známo Kristovo jméno. „Strategicky postupuje tak, že zakládá křesťanské obce v městských centrech, odkud se evangelium může šířit dál.“⁶

Pavel založil mnoho křesťanských obcí, které se řídily určitými pravidly. Mezi nejdůležitější pravidla patří, že Kristus je hlava církve a tělo Kristovo je církev. Druhé pravidlo znělo, že každá obec musí mít svého staršího, proto ustanovil ve sborech presbytery. Tyto osoby dohlížely na pořádek a duchovní rozvoj. Později se jim říkalo biskupové. Všechny Pavlovy obce pořádaly sbírky na jeruzalémský sbor. Pavel položil

⁶ VOUGA, Fraçoise. *Dějiny raného křesťanství*, Praha: Vyšehrad spol. s r.o. ISBN 80-7021-231-4, s 96.

základy církevního zřízení. Díky jeho činnosti přestalo křesťanství působit jako sekta a odtrhlo se od Judaismu.⁷

„Pavel byl prvním stoprocentním křesťanem: byl prvním, kdo plně pochopil Ježíšův teologický systém a kdo porozuměl jak velikostem změn, které ztělesňoval, tak i definitivnosti roztržky se zákonem judaismu.“⁸

2.3 Další šíření křesťanství a velké pronásledování křesťanů

Díky horlivě zapáleným misionářům se křesťanství velmi rychle šířilo. Kromě výše zmíněného Pavla z Tarzu vykonávali misijní činnost také ostatní misionáři, ale o jejich činnosti a aktivitách máme jen velmi málo podrobností. Ovšem díky jejich misijní činnosti ve 2. století bylo křesťanství rozšířeno kolem Středozevního moře a pronikalo dále do římského impéria. Křesťanství bylo šířeno apoštoly, ale také misionáři z povolání „ale ani oni nebyli jedinými nositeli křesťanské misie. Všichni křesťané bez výjimky působili v okolním světě a hlásali evangelium Ježíše Krista. Mnozí z nich zakládali křesťanské obce.“⁹

Existovalo několik významných míst, křesťanských obcí, odkud se křesťanství šířilo dále do okolních států. Na Východě se jednalo o Bithynii v Malé Asii. Na západě Malé Asie se stala významným místem Sýrie, kde koncem 1. století byla v každém městě křesťanská obec a počet křesťanů rostl i na venkově. Ze Sýrie se křesťanství šířilo dále do Mezopotámie a centrem misijní činnosti se stala Edessai. Zde žil král Abgar a s celou svojí rodinou roku 200 přijal křesťanství.¹⁰

V Evropě se významným centrem stal Řím. Velkou zásluhu na založení křesťanské obce měl papež Fabián ve 3. století. V západořímské říši se velmi rychle šířilo křesťanství a kolem roku 400 už mělo kolem 4 milionů stoupenců.¹¹

Tím, že křesťanství dosáhlo velkého úspěchu v západní i východní části, dochází k velkému pronásledování tohoto monoteistického náboženství. Křesťanství se šířilo

⁷ ŠOLTÉSZ, Štěpán. *Dějiny křesťanské církve*. Praha: Kalich. ISBN 80-7017-204-5, s. 24 – 25.

⁸ JOHNSON, Paul. *Dějiny křesťanství*. Brno, Centrum pro studium demokracie a kultury. ISBN: 80-85959-41-0. s. 38.

⁹ FRAZEN, s. 27

¹⁰ Tamtéž, s. 27 – 28.

¹¹ Tamtéž, s. 29.

židovským světem a rostl počet křesťanů, kteří byli dříve pohany, a dostává se právě až do Říma.¹²

Křesťané odmítali vzdát božskou poctu císaři a tak se stali pronásledovanými. Pronásledování křesťanů se dá rozdělit do tří částí:

- 1) První pronásledování křesťanů začíná za panování císaře Nera. Křesťanství bylo bráno jako sekta židovského původu. V roce 64 propukl velký požár a císař Nero z tohoto požáru obvinil křesťany. Mezi oběťmi byli i apoštolové Petr a Pavel.
- 2) Druhé velké pronásledování bylo od roku 100 až do roku 250. Křesťanství se stává samo o osobě trestným činem a křesťané byli pronásledováni bez jakýchkoliv důkazů.
- 3) Třetí období se dá pokládat za nejkrvavější. Za vlády císaře Decia dochází k zatýkání křesťanů a mnozí z nich umírají mučednickou smrtí. Nejkrutější pronásledování křesťanů, hlavně presbyterů a biskupů bylo za vlády císaře Diokleciána. Křesťané byli zbaveni svých práv, bičování, zabíjení, upalování, topeni. Bořily se chrámy, byly zakázány bohoslužby a především byla zničena svatá písma.¹³

„Pronásledování navíc odhalilo na křesťanech něco nového. Postoj, s nímž šli na smrt, byl pro Římany nepochopitelný: statečnost, s níž se drželi svého Krista; připravenost snášet všechny druhy mučení, ačkoliv se od nich vyžadovalo přece tak málo – jen gesto oběti: jejich ochota odpustit, co jim kdo způsobil; jejich klid, ba radost, s níž přijímali svůj osud.“¹⁴

Toto krvavé pronásledování trvalo celých jedenáct let a stalo se významným mezníkem mezi křesťanstvím a římskou říší. Bylo ukončeno v roce 313, kdy Konstantin Veliký vydal edikt Milánský, který dává svobodu křesťanským církvím, a křesťanství bylo tolerováno v západní i východní části římského impéria.¹⁵

¹² FRAZEN, s. 28 – 29.

¹³ Tamtéž, s. 45 – 50

¹⁴ FRÖHLICH, Roland. *Dva tisíce let dějin církve*, Praha: Vyšehrad spol. s r.o. ISBN 80-7021-268-3, s. 55.

¹⁵ FRAZEN, s. 50 – 51.

2.4 Nová misie – Pohanské národy

Díky misijním činnostem se na velké uzemní dostává Písmo Svaté, ale zatím jen v latinském překladu od kněží, kteří jej předčítali. Velký zájem o křesťanství a Písmo Svaté vedl i k mnoha překladům určitých částí Písma do jazyka národů. Na druhé straně, tyto překlady byly porušeny, nebyly tak kvalitní a misionáři evangelium nešířili v úplné kvalitě a čistotě. Spousta panovníku udělala velkou chybu tím, že se snažila o šíření křesťanství násilím. Tím nepřinutili lid k přijetí křesťanství opravdově, ale pouze povrchně. V obyčejném životě zůstávali věrni svým pohanským zvykům.¹⁶

V době kdy křesťanství získává na síle, propuká velké stěhování národů. Germánské národy postupují k Římské říši a jejich území zabírají Slovanské národy. Všechny národy, které se dostaly do Římské říše, byly pohanského původu. Věřily ve své vůdce a v přírodní síly, ale nevěděly nic o Bohu, který stvořil nebe a zemi. Dobyvatelé byli nuceni převzít mnoho zvyků od poražených národů. Pochopili, že kázeň a odpovědnost souvisí s vyšší vzdělaností, proto dobyvatelé povolávali na své území křesťanské misionáře.¹⁷

Misionářem a prvním biskupem je Wulfila, který byl gótského původu a jistou dobu žil v Byzantské říši. V Konstantinopoli byl roku 341 vysvěcen „biskupem křesťanů na gótském území.“¹⁸ Právě v Konstantinopoli díky Patriarchovi Eusebiosovi z Nikomedie poznává křesťanství v ariánské podobě, které šíří mezi gótské národy. Wulfila byl povolán do germánského národa Gótů, který se usídlil v uherské nížině. „Apoštol Gótů“¹⁹ měl největší zásluhu na překladu Písma do gótského jazyka. Dlouhých sedm let kázal západním Gótům a pokřtil i jejich vůdce. Písmo se poté šířilo dále mezi východogótské kmeny. Ariánské křesťanství přijímají i ostatní národy, například: Vizigóti, Ostrogóti, Langobardi, Vandalové a Burgundové. Skoro všechny germánské kmeny přijaly ariánskou formu křesťanství. Ariánské křesťanství bylo považováno za národní náboženství Germánů.²⁰

¹⁶ ŠOLTÉSZ, s. 33 – 34.

¹⁷ FRÖHLICH, 50.

¹⁸ Tamtéž, s. 60.

¹⁹ Tamtéž, s. 60.

²⁰ FRAZEN, s. 92.

Existuje ovšem jeden z germánských kmenů, který ariánskou formu nepřijímá a díky této skutečnosti je vražen klín do ariánské formy náboženství Germánů. „O Vánocích roku 496 přijal v Remeši křest z rukou katolického biskupa Remigia. Chlodovikův krok byl prvořadý státnický čin a jedna z nejvýznamnějších událostí světových dějin. Bylo tím umožněno splynutí germánství s křesťansko-antickou kulturou a byl vytvořen předpoklad ke zrodu křesťanského Západu.“²¹ Jednalo se o národ Franků a jejich krále Chlodovika. „Nezávisle na Francích nebo ještě před jejich vítězstvími“²² se obrátili na katolickou víru další Germáni: Burgundové kolem roku 515, Vizigóti 587, Švábové 550, Langobardi 653.“²³

2.5 Christianizace franské říše

O necelých tři sta let později, roku 800, byl nejmocnější franský panovník Karel Veliký korunován papežem na římského císaře. Považoval za svou povinnost šířit křesťanství i za hranice své mocné říše. Právě na tomto základě získal velké území, které sahalo až k hranicím Čech. Krutým násilím nutil germánské i slovanské kmeny, aby přijaly křesťanství.²⁴

V osmém století, kdy se Karel Veliký snaží o christianizaci franské říše, se na jeho dvoře objevuje vzdělanec a teolog Alkuin, který patří k nejvýznamnějším učencům této doby. Tento teolog se zabýval pokřesťanštěním, a to především Avarů. Neodsuzoval získávání území na základě christianizace, ale odsuzoval, jakým způsobem tato christianizace probíhá. Jak bylo výše zmíněno, Karel Veliký se snažil o prosazení křesťanství svého i okolních národů násilím. Pro získání co nejvíce oveček v podstatě nechal pokřtít kohokoliv, kdo se uměl alespoň pokřičovat. Tento způsob se zdál Alkuinovi nevhodný a misionářům opakoval: „Při christianizaci je nutné vyvarovat se jakéhokoli násilí. Ctností každého misionáře je trpělivost. Před udělením svátosti křtu je třeba každého adepta důkladně a všestranně připravit. Formální přijetí nepoučeného katechuma jeho duši nespasí!“²⁵ Alkuin se svého úkolu, který spočíval v šíření křesťanství, zhostil velmi zodpovědně. V roce 796 proběhlo u Dunaje shromáždění

²¹ LAWRENCE, Hugh. Dějiny středověkého mnišství. Brno, Praha: Centrum pro studium demokracie a kultury; Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021-536-4, s. 93

²² Vítězné tažení proti vizigótskému králi Alarichovi II.

²³ FRÖHLICH, s. 64.

²⁴ ŠOLTÉSZ, s. 33 – 34.

²⁵ JAROŠOVÁ, Jindra. Svatí kacíři aneb Reportáž nejen z Velké Moravy. Radioservis, a.s., Praha 2000. ISBN 80-86212-09-2. s. 190.

franských biskupů, kteří měli na programu christianizace avarského a slovanského obyvatelstva. Franští misionáři svoji práci nezvládali dle svých představ, a proto požádali bavorské biskupy o pomoc. Misijní činnost mezi Avary a Slovany mohla začít.²⁶

Alkulin byl velice spokojen jak misijní činnost probíhala, protože misionáři se drželi jeho zásad a pravidel. Jako první úkol misionářů bylo naučit národy modlitby a to především *Otčenáš* a *Věřím v Boha*. Pokud modlitby odříkali nazpaměť, následoval křest a učivo desatera.²⁷

Touto aktivní misijní činností se dostává hlásání křesťanské víry i na Moravu. Bavorští misionáři překládali do slovanského jazyka modlitby a slova, která se používala při křtu. Překlady později našli i věrozvěstové ze Soluně a přeložili je do hlaholice.²⁸

Když končila vláda Karla Velikého, tak celá jižní a západní Evropa byla po krvavém podrobení křesťanská. Křesťanství se poté šířilo dále do Skandinávie. Největší podíl na šíření křesťanství na sever měl Ludvík Pobožný, který určil mnicha Ansgara. Ten se vydal do Dánska a Švédska. Roku 832 byl papežem Řehořem IV jmenován legátem pro severské národy. Stal se také biskupem hamburským a brémským.²⁹

²⁶ JAROŠOVÁ, s. 190

²⁷ Tamtéž, s. 191

²⁸ Tamtéž, s. 191.

²⁹ FRÖHLICH, s. 68.

3. Ostrovní církve a její misie na pevninu

Jak se dozvídáme z knihy *Církevní dějiny národa Anglů*, od jednoho z nejnámějších a největších učenců středověku, který patřil mezi benediktinské mnichy, Bedy Ctihodného, křesťanství po Britských ostrovech šířilo ve dvou vlnách: „Prvá, ještě za římského panství, přivedla k víře v Krista hlavně místní keltské obyvatelstvo a její výrazné stopy se udržovaly i po pádu římského impéria. S příchodem Germánů a postupnou kolonizací ostrova se znovu rozšířilo pohanství, a proto papež Řehoř Veliký nasměroval k Anglům a Sasům novou misijní skupinu.“³⁰

Druhá vlna začíná na konci 6. století a je to jakýsi dvojitý boj. Jako první je to boj mezi pohanstvím a křesťanstvím. Druhý boj vzniká mezi keltskou církevní koncepcí a římskou koncepcí.³¹

Šlo především o boj v začlenění do kláštera. Keltové a jejich křesťanství patřili do klášterní organizace, ovšem na druhé straně římská koncepce byla založena na rozdělení dle jednotlivých diecézí. Keltští biskupové byli členi kláštera a podřizovali se opatovi. Vykonávali duchovní poslání a důraz byl kladen na úkoly spirituality. Na druhé straně římský prelát má povinnosti jak v oblasti klášterní správy, tak i v národním prostředí.³²

Soudí se, že boj mezi těmito dvěma orientacemi skočil v roce 664 na synodě ve Whitby, kde padlo rozhodnutí, že Britské ostrovy budou orientovány na Řím. „Teprve spojení s Římem jako s ústředím církve uvedlo je také ve spojení s římskou kulturou, jejíž dědictví v křesťanském Římě dotud žilo.“³³ To znamenalo pro irské a anglosaské křesťany odtržení z izolace.

Z Irska a Anglie vycházeli misionáři, kteří byli převážně mniši a za vzor měli Krista, který putuje. Při svých cestách zakládali kláštery, které se díky vzoru nestávaly

³⁰ CTIHODNÝ, Beda. *Církevní dějiny národa Anglů*. Praha: Argro, 2008. ISBN 978-80-257-0023-5, s. 18.

³¹ Tamtéž, s. 18.

³² Tamtéž, s. 18 – 19.

³³ ŘÍČAN, Rudolf. MOLNÁR, Amedeo. *Dvanáct století církevních dějin*. Praha: Kalich 2008. ISBN 978-80-7017-064-9, s. 213.

místem odpočinku a spočinutí, ale byly hlavním a výchozím bodem dalších misijních cest. Irské mnišstvo kázalo nejen v Anglii, ale na své cesty se vydávalo i mezi pohanské národy. Také Anglové svoji misijní činnost soustředili mezi pohanské národy.³⁴

3.1 Křesťanství v Irsku

Irsko bylo nezávislé na římské říši a křesťanství poznává před rokem 400, které sem proniká ze sousední Británie. Je možné, že už mniši Martina z Toursu navštívili Irsko a představovali křesťanství tamějším pohanským národům. Jsou zmínky, že už v roce 431 papež Celestin I. vyslal biskupy k Irům, kteří věřili v Krista.³⁵

Na ostrově nebyla žádná města a Irsko mělo typicky mnišský charakter. Organizace země byla spojena s četnými kláštery, do jejichž vedení byli dosazováni členové rodin kmenových knížat nebo šlechty. Vedoucí klášterů se nenazývali biskupové, ale opati. Hlava ženských klášterů se nazývala abatyše. Kláštery se rozvíjely a mniši se podrobovali velmi přísné askezi. „Mniši si holili přední část hlavy od ucha k uchu místo římské tonzury, snad podle keltských druidů.“³⁶ Vznikaly kláštery v Bankoru nebo v Belfastu. Armagh u Belfastu se stal první biskupským sídlem (kolem roku 444).³⁷

Díky rozvíjení mnišství se stal tento život velmi populární. Celé Irsko bylo nadšené z křesťanství a Irsko prožívalo monastické jaro. Kláštery převzaly funkci vzdělávací a z jejich řad vycházelo mnoho vzdělavců a svatých. „Kmenový klášter pečoval po duchovní stránce o kmen (klan), jeho řeholníci vykonávali duchovní správu, vedli školu a konali pro lid bohoslužby. Proto museli být kněžími. Řeholní kněz se stal v Irsku takřka všeobecně knězem v duchovní správě. Charakter kněze určovaly řeholní zvyky a klášterní formy. Tyto vlastnosti se přenášely iroskotskou misí na pevninu.“³⁸

³⁴ FRÖHLICH, 66 – 67.

³⁵ FRAZEN, s. 96.

³⁶ ŘÍČAN, s. 210.

³⁷ Tamtéž, s. 210 -211.

³⁸ FRANZEN, s. 97

Za nejslavnějšího irského mnicha a kazatele, který šířil křesťanství po ostrově, je právem uznáván Svatý Patrik.³⁹

3.2 Svatý Patrik

Svatý Patrik se narodil kolem roku 389 v Británii. Kolem roku 401 byl unesen a jako otrok odvečen do Irska, kde se naučil řeč a poznával tamější zvyky. Do Británie se vrátil v roce 407. Po svém návratu vstoupil jako mnich do kláštera v Lérinu v Galii, stal se klerikem a poznal, že jeho posláním je misijní činnost. V roce 432 zahájil svoji misijní činnost v Irsku. Díky jeho snahám postupně celé Irsko přijímá křesťanskou víru. Svatý Patrik na území Irska zakládá mnoho klášterů a kostelů, které byly církevním a kulturním střediskem knížectví. Svatý Patrik na sklonku svého života napsal autobiografické dílo *Vyznání*. Zemřel kolem roku 461.⁴⁰

3.3 Iroskotská misie na pevninu

Irské mnišstvo bylo velice zapáleno do misijní činnosti a snažilo se získat každého pro Krista. Byli to samotáři a právě tato samota je vedla do velkých dálek. Se svojí vírou v Krista procházeli Galii, Itálií, Germánií a dostali se až do Pannonie. Typickým znakem pro ně bylo posvátné putování „peregrinari pro Christo“. Vypadali podivně: drsné, vousaté postavy s dlouhou poutnickou holí v ruce, do hola ostříhaní, jen s úzkým věnečkem vlasů na přední části hlavy a s vlajícími dlouhými vlasy vzadu. Přes rameno nosili na řemeni nádobu s vodou a kožený vak s knihami: na krku měli schránku s relikviemi a nádobku na posvěcené hostie.⁴¹

Irští mniši byli známí svým cestovatelským duchem. Putovali po evropských zemích, ale nikde se moc dlouho nezdržovali, proto jejich misie nešla do hloubky a nedosáhla takového významu jako anglosaská misie. Ovšem se nedá mluvit o neúspěchu irských misionářů. Jejich úsilí bylo natolik velké, že jejich činností vzniklo

³⁹ FRÖHLICH, s. 65

⁴⁰ FRANZEN, s. 96.

⁴¹ Tamtéž, s. 98.

několik klášterů, které se staly střediskem křesťanského života v pohanském světě. Mezi nejvýznamnější iroskostké misionáře na pevninu patří Kolumbán Mladší.⁴²

3.4 Kolumbán Mladší

Kolumbán Mladší se narodil v roce 530. Spolu s dvanácti druhy se v roce 590 vydal na posvátnou pouť na pevninu. Jeho misijní činnost začala v Bretani, dále pokračoval v Galii a v Burgundsku. Svoji činnost soustřeďoval na šlechtu a duchovenstvo, kde se snažil o nábožensko-církevní obnovu. Na konec se usadil u Vogéz a zde založil klášter Anegrey, Luxemil a Fontaine. Mateřským klášterem se stal klášter v Luxemil. Z tohoto kláštera putoval další Ir Kilián k Frankům do Würzburgu a k Bavorům – „z jejich osady u Řezna vzniklo opatství Weltenburg.“⁴³ Dále pak putoval Kolumbán mezi dvěma jezery, a to Curyšským a Bodamským. Jako svého průvodce si vybral Havla. Ten ovšem zůstal na jednom z míst jako poustevník. Na tomto místě v roce 720 vznikl klášter „St. Gallen, který svým vlivem pronikal hluboko do jihoněmeckého území. Kolumbánova cesta skočila v Itálii: Klášter v Bobbiu (jihozápadně od Piacenzy), který roku 612 založil, se stal teologickým a kulturním střediskem celé Itálie a jeho dceřiné kláštery zasahovaly až na byzantské území.“⁴⁴

Kolumbán Mladší sepsal pro své kláštery velmi přísnou řeholi, která patří mezi nejstarší mnišské řehole. Spolu s jeho knihou pokání a kázání nám dává jeho řehole obraz o náboženské praxi Keltů. Kolumbánova řehole patřila mezi nejtvrdší a nekompromisní řehole popisující asketický režim. Kolumbán Mladší z hlediska řehole bral mnichův život jako hrdost a především nelítostný boj. Hlavním bodem boje bylo získat vlastní svévoli a pokořit lákání svého smyslu.⁴⁵

Kolumbán Mladší byl velice výrazná osobnost. Na svoji stranu si získal mnoho žáků, kteří pak šířili jeho ducha po franské říši. Jeho žáci působili převážně samostatně či v celách nebo klášterních osadách. Právě tyto osady měly velký význam pro šíření

⁴² FRAZEN, s. 98.

⁴³ FRÖHLICH, s. 66.

⁴⁴ Tamtéž, s. 67.

⁴⁵ LAWRENCE, s. 47.

křesťanství. Stávaly se misijní centry pro obyvatelstvo, které bylo usídleno v jejich okolí.⁴⁶

Irská misijní činnost byla soustředěna převážně v severozápadním Německu a ve Francii, dále pak do Durynska, Švábska, Bavorska a Alamanie. Mezi významné irské mnichy patří například: „sv. Kilián z Würzburgu (r. 689 umučen se svými druhy Kolonatem a Totnanem), Pirmin, který r. 724 založil klášter v Reichenau.⁴⁷“ Dále zde můžeme jmenovat Ruprechta z Wormsu, který se stal apoštolem Bavorska, Emmerana z Řezna anebo Finda z Rheinu a jeho bratry Foillana a Ultana.⁴⁸

3.5 Křesťanství v Británii

Ostrovní církve v Anglii vzniká již v roce 314, kdy byli na synodu v Arlés přítomni tři britští biskupové.⁴⁹ Byli to biskupové z Yorku, Londýna a Lincolnu. Ovšem se stěhováním národů se do Británie dostávají pohanské národy, například Pitkové. Z Evropy přicházejí Anglové, Sasové a Jutové. Díky pohanskému útlaku a zahnání původního obyvatelstva křesťanství úplně zaniklo.

3.6 Misijní činnost v Anglii

S nástupem Řehoře I. na papežský stolec začala christianizace někdejší římské provincie Británie. Řehoř I. „prohlásil, že jednou z hlavních politických otázek jeho doby je přítomnost germánských kmenů na území římské říše. Některé z těchto kmenů byly obráceny na křesťanství jen velmi povrchně a jejich styky s římskou církví byly – přinejlepším – jen velmi slabé, zatímco jiné, jako Anglosavé, kteří obsadili římskou provincii Británii, byly ještě pohanské.“⁵⁰ Všechny tyto skutečnosti vedly k vyslání misijní výpravy roku 596 do Anglie, jejímž hlavním cílem bylo obrátit pohany na křesťanství.⁵¹

⁴⁶ FRANZEN, s. 98 – 99.

⁴⁷ Tamtéž, s. 99

⁴⁸ Tamtéž, s. 98 – 99.

⁴⁹ FRÖHLICH, s. 65.

⁵⁰ LE GOFF, s. 395.

⁵¹ FRANZEN, s. 99.

Papež vyslal výpravu do daleké Anglie. V jejím čele stál Augustin, převor římského kláštera sv. Ondřeje, a vedl skupinu 40 mnichu. Svého úkolu se zhostili a vydali se na cestu. Ovšem „ba urazili již i kus cesty – když tu je zachvátil velký strach a uvažovali o tom, že bude lepší vrátit se domů než předstoupit před divoký barbarský a nedůvěřivý národ, jehož řeč ani neznali. Společně tedy došli k rozhodnutí, že bude bezpečnější se vrátit.“⁵²

Augustin se tedy vydává zpět do Říma a chtěl Řehoře I. poprosit, aby nemusel nastupovat na tak nebezpečnou pouť. Papež ovšem našel jiné východisko a králi poslal exhortací list. V tomto listu vyzýval k přijetí misijní výpravy a k důvěře ve Všemohoucí pomoc. Díky listu se Augustin vydává opět na cestu.⁵³

Jejich cesta vedla do Kentu, kde vládl velmi mocný král Ethelbert. Díky jeho manželskému svazku s franckou šlechticnou Berhou, která byla křesťanka, král skupinu přijal, poskytl jim střechu nad hlavou a dovolil jim kázat.⁵⁴

Augustin spolu se svými mnichy šířil křesťanství po Kentu. Mnoho lidí jim uvěřilo a bylo pokřtěno. „Když nakonec spolu s jinými i sám král, který s potěšením obdivoval tak čistý a cudný život světců i jejich přelíbezné sliby, jejichž opravdovost stvrzovali i konáním četných zázraků, uvěřil.“⁵⁵ Proto byl na Vánoce v roce 597 pokřtěn a spolu s ním asi 10 000 osob. Křest prováděl sám Augustin. Král Kentu byl velice potěšen, kolik lidí přijalo křesťanství, ale největší zásluhu na tom měl především on sám. Poučil se z chyb předešlých panovníku a do přijetí víry nikoho nenutil. Jednalo se o svobodné rozhodnutí, které mělo být svobodné a dobrovolné. Díky těmto skutečnostem král věnoval Augustinovi v hlavním městě Canterbury sídlení místo.⁵⁶

Papež Řehoř I. byl tímto úspěchem velice potěšen, značně živě se zajímal o dění v daleké Anglii. Neustále posílal Augustinovi do Anglie další misionáře, mezi které patřili ti nejlepší, například Mellitus, Justus Rufinianus. Misionářům doporučoval: „aby pokud možno navazovali na existující předkřesťanské zvyklosti a naplňovali je

⁵² CTIHODNÝ, s. 60.

⁵³ Tamtéž, s. 62.

⁵⁴ Tamtéž, s. 62.

⁵⁵ Tamtéž, s. 64.

⁵⁶ FRANZEN, s. 99

křesťanským duchem a obsahem.“⁵⁷ Dále poslal Augustinovi dopis, kde mu udělil pallium a zadal úkol světit nové biskupy v Británii.

Augustin se také zasloužil o obnovu kostela, který se stal bydlištěm pro něho samotného i pro jeho učence. Kostel dostal pojmenování po apoštolech Petru a Pavlovi. Kostel byl určen pro pochování těl Augustina a biskupů z Canterbury. Kostel vysvětil Augustinův nástupce Vavřinec. Prvním opatem tohoto kostel byl kněz Petr.⁵⁸

Misijní činnost vyslaná z Říma se setkala s nebývale velkým úspěchem. Křesťanství bylo pomalu přijato královstvími celé Anglie. Jako první přijalo křesťanství království v Kentu, poté následovala ostatní, jako například Wessex a Northumbrie.⁵⁹

Na ostrově došlo ke spojení irského a římského ducha, což se ukázalo jako velmi dobrý krok pro christianizaci ostrova. Přísná irská disciplína vytvořila kláštery, které velmi dobře fungovaly. Anglosaské kláštery, mezi které patřily i ženské kláštery, rozvíjely vysokou duchovní, náboženskou ale i teologickou kulturu. Mnoho králů a královen dožívalo svůj plnohodnotný život právě v kláštorech.⁶⁰

„Anglická misie byla úspěchem. Za méně než jedno století se všechna anglosaská království připojila k římskému křesťanství. Misionáři zůstali v těsném kontaktu se svou římskou základnou. Angličtí biskupové se rozhodně nestavěli k mnišství nepřátelsky, naopak vyšli z mnišské tradice a stáli v čele monastické církve. Když byla na konci 7. století první etapa christianizace Anglie téměř ukončena, dali někteří anglosaští mniši své evangelizátorské nadání do služeb národů, které jejich předkové zanechali na germánském území. Pro tyto mnichy-misionáře, kteří odcházeli do Fríska, Saska, Durynska, Hesenska, Frank, Alamanie a Bavorska, se tedy otevřela „nová hranice. Odcházeli z Anglie, aby obraceli na víru Germány, ale o rady a zmocnění žádali v Římě a do Říma také jezdili pro relikvie a náboženské spisy. Vazba na Řím pro ně byla tak

⁵⁷ FRANZEN, s. 99.

⁵⁸ CTIHODNÝ, s. 77 – 78.

⁵⁹ FRANZEN, s. 100.

⁶⁰ Tamtéž, s. 100.

důležitá, že se zřekli svých anglosaských jmen, jež považovali za nepěkně znějící, a přijali melodičtější jména románská.⁶¹

3.7 Anglosaská misie na pevninu

Anglosaská misie na pevninu se soustředila mezi Sasy a Frísy. Misionáři byli velice horlivě zapálení do své misijní činnosti, a proto postupovali odlišně než kolegové z iroskotské misie. „Iroskotští misionáři postupovali nesystematicky a bez plánu, obraceli se k prostému lidu a pokoušeli se získat jednotlivé duše; Anglosasové prováděli misii zcela jiným způsobem. Pro svou práci získali papežské schválení a podporu franských panovníků. Pak přicházeli s papežským pověřením a s královským průvodním listem k předákům lidu, ke kmenovým vévodům a snažili se získat nejdříve je. Dobře věděli, že lid je ochoten je následovat. V popředí jejich postupu byla autorita a církevní organizace. Realizovali římské dědictví. Misie shora měla smysl jen tehdy, když byl její úspěch zabezpečen následnou péčí a organizačním upevněním. Vazba na univerzální papežství dávala tomuto podnikání šíři a samostatnost; chránila je, aby znovu neupadlo v omezenou zemskou církev.“⁶²

3.8 Bonifác, apoštol Německa

Bonifác, vlastním jménem Wilfrid, patří mezi největší anglosaské misionáře, kteří svojí činnost soustředili na pevninu. Wilfrid se narodil v království Wessexu kolem roku 675. Ve svých čtrnácti letech se rozhodl dát přednost klášternímu životu. „Pověděl tedy o tom svému otci – neboť matka již zemřela – a otec rád s jeho nadzemským přáním a tužbami souhlasil, pouze mu přikázal, aby ve zbožných záměrech vytrval.“⁶³ Po rozmluvě s otcem odešel na ostrov Lindisfarne. Zde začal jeho mnišský život, učil se čistotě a zbožnosti. Snažil se pochopit pravou podstatu mnišství. Studoval knihy, učil se žalmy, byl velice bystrým žákem, i proto Bonifáce měli jak starší tak i jeho vrstevníci v oblibě.⁶⁴

Wilfrid žil v klášteře několik let. Ovšem touha ho lákala do Říma, aby poznal, jaké zvyky jsou u apoštolského stolce. Jednalo se především o klášterní obřady či rituály.

⁶¹ LE GOFF, s. 395

⁶² FRANZEN, s. 102 -103

⁶³ CTIHODNÝ, s. 293

⁶⁴ Tamtéž, s. 293 – 294:

Wilfrid o svém plánu pověděl královně Eanflead, která jej vyslala do Kentu. Shodou okolností v Kentu byl mladík Biscop Benedikt, který také toužil navštívit Řím. Přesvědčili krále a ten jim dal povolení k cestě do Říma.⁶⁵

Při své cestě do Říma se v Lyonu seznamuje s biskupem Snnemundusem Dalfinusem. V Lyonu se nějaký čas zdržel a Benedikt se na cestu do Říma vydává sám. Bonifác zde zůstal proto, že biskup byl jeho osobností tak okouzlen, že ho zahrnul bohatstvím a dokonce mu slíbil část Galie a za manželku dceru svého bratra. Wilfrid s úctou odmítá a vydává se na cestu do Říma.⁶⁶

Když dorazil do Říma, započal své vzdělávání. Modlil se a poznával církevní záležitosti. Jeho poradcem se stal velmi moudrý arcijáhena Bonifác. Pod jeho vedením Wilfrid přečetl čtyři evangelia a naučil se jak vypočítat správný termín Velikonoc.⁶⁷

Po několika měsících studií, které strávil v Římě, se vrací zpět do Anglie. Na zpáteční cestě zůstává ještě několik let u Dalfina v Galii. Po smrti biskupa se vrací zpět do Británie, kde ho začalo pojít přátelství s králem Aldfrithanem, od kterého dostal darem Stamford. Zde se nacházelo místo pro stavbu kláštera. Ve Stamfordu byl Wilfrid na žádost krále vysvěcen, stal se knězem, královským průvodcem a učitelem.⁶⁸

Po těchto událostech se Wilfrid vydává na svoji misijní cestu do Galie. Ovšem nebyl moc úspěšný, a proto se vrací zpět do Anglie. V roce 718 zahajuje další misijní cestu. Tentokrát, ale s pověřením od papeže Řehoře II. Od římského papeže nezískává jen pověření, ale také jméno Bonifác. Po tomto úspěchu v Římě se vydává na pevninu do Fríska a do Horního Hesenska a Durynska. Tento kraj ovšem nebyl zcela pohanský. Už před Bonifácem, zde působili iroskotští a franští misionáři. Bonifác zde založil klášter Amöneburg, který sloužil jako opěrný bod pro christianizaci. Jeho autorita nebyla tak veliká, jak si sám myslel a proto se znovu vydává za papežem do Říma. V Římě získal od papeže posvěcení, stal se biskupem, později byl jmenován arcibiskupem, aby měl ještě větší autoritu a dostal doporučující list.⁶⁹

⁶⁵ CTIHODNÝ, s. 293.

⁶⁶ Tamtéž, s. 293.

⁶⁷ FRANZEN, s. 102

⁶⁸ CTIHODNÝ, s. 294 – 295.

⁶⁹ FRANZEN, s. 102.

V letech 723 a 732 se vydal Bonifác na misijní cestu do Hesenska. Jeho hodnost arcibiskupa mu dovozovala světit biskupy a zařizovat nové diecéze. Bonifác založil řadu mužských, ale i ženských klášterů.⁷⁰

Bohužel jeho arcibiskupská hodnota nestačila k zakládání biskupství, znovu se vydal Bonifác do Říma „a dal se od papeže ustanovit apoštolským legátem pro Bavorsko, Alamani, Hesensko a Durynsko se zvláštním úkolem zavést v těchto zemích pevnější církevní organizaci. V Římě získal pro své dílo nové pomocníky: Lulla, Willibalda a Wunibalda; ten právě přišel z kláštera.“⁷¹

Bonifác se věnoval především reformě a organizaci církve ve franské říši. Stanovil hranice biskupství, např. pasovského, salcburského a řezenského, pak začal budovat biskupství. Po několika letech se Bonifác soustředil na reformní činnost spolu s franskými panovníky. Jeho práce přinášela velký úspěch, protože franská říše byla těsně spojena s Římem.⁷²

V druhé polovině osmého století se Bonifác vydává na svoji poslední cestu do Fríška. To se mu stalo osudným a červnu 754 byl se svými druhy zavražděn pohanskými Frísy. Jeho ostatky byly uloženy za velké pozornosti franské říše do Fuldy. „Úsluhou bratří byl však přenesen do svého prvního kláštera v Riponu, a uložen v kostele svatého apoštola Petra na jižní straně oltáře. A na náhrobku stojí o něm psáno toto: Velkého biskupa Wilfrida tělo zde leží, jenž láskou a zbožností veden, postavil pro Pána svého, tento vznešený stánek a zasvětil ve jménu Petra, jemuž Kristu, světa soudce, dal od nebe klíče. Zlatem a látkou nachové barvy chrám vyzdobil, věrný.“⁷³

⁷⁰ FRANZEN, s. 103.

⁷¹ Tamtéž, s. 103.

⁷² Tamtéž, s. 103.

⁷³ СТИХОДНÝ, s. 299.

4. Misijní činnost mezi slovanské národy

Misijní činnost mezi slovanské národy probíhala mezi 8. až 11. stoletím. Ke křesťanství se postupně začínají hlásit východoevropské státy, které ještě stále věřily v původní síly nebo demony. Horlivostí misionářů se dostává křesťanské pojetí Boha i mezi slovanské pohanské národy. Ovšem než se většina národů přihlásila ke křesťanství, vzniklo několik sporů. Jednalo se především o politické spory mezi křesťanským východem a západem. Slovanské národy měly z jedné strany za církevní sousedy Franky a Řím a z druhé strany Byzanckou říši. Šlo o spor mezi řeckou a latinskou církví. Církevní organizace chtěly rozšířit svůj politický vliv, a proto se snažily o rozšíření své moci prostřednictvím christianizace slovanských národů. Dalším z důvodů proč slovanské národy začaly přijímat křesťanství, bylo prostě to, že se začalo stávat národním náboženstvím.⁷⁴

4.1. Misie mezi Jižní Slované

Mezi první slovanské národy, které se obracejí na křesťanskou víru, patří Korutanští Slované – Srbové. U Srbů působili bavorští misionáři, kteří se národ snažili uchránit před avarskou mocí. Byli vysláni ze salcburské a pasovské diecéze. Po několika marných pokusech o přijetí křesťanství, které trvaly od počátku sedmého století, přijali kolem roku 750 od bavorských vyslanců křesťanství. Jako důkaz přijetí křesťanství byl postaven králem Chotimírem chrám Panny Marie.⁷⁵

Korutanští Slované díky christianizaci, která byla vyslána z Bavor, spadali pod vládu Karla Velikého a byli podřízeni solnohradskému arcibiskupství.⁷⁶

Další ze slovanských národů, které přijímají křesťanství, byly národy, sídlící v Panonii. I tyto slovanské národy hledaly pomoc u Bavorské církve. Byly si vědomy poddanosti církve. Tato poddanost, ale nebyla taková, která jim hrozila od avarských kmenů. Členové vládnoucích rodů odcházeli do Bavor, kde získávali informace a zkušenosti. Po té se vraceli zpět ke svým rodům a šířili křesťanství. Zde se však

⁷⁴ FRÖHLICH, s. 68.

⁷⁵ ŘÍČAN, s. 250.

⁷⁶ Tamtéž, s. 250.

setkávali s odporem, který vyvrcholil několika válkami. Domácí války nakonec křesťanství upevnily.⁷⁷

K chorvatským národům přicházejí misionáři z obou církevních stran už v 7. století. „Za franské převahy měli vrch západní misionáři a západní orientace převládla časem docela, i když v době Metodějově i později byla vedle latinské liturgie v oblíbené liturgie slovanská, která se sem rozšířila přes Panonii.“⁷⁸

Podobně jako Chorvaté přijímali křesťanství i ostatní jižní slovanské národy, ze kterých se pak stali například Srbové. Jejich zeměpisná poloha a blízkost k Cařihradu rozhodla o úspěchu řízené misijní činnosti z východu, tedy z Cařihradu.⁷⁹

4.2. Misie mezi Východní Slovany

Na Balkánský poloostrov se křesťanství dostává v 9. století: „Kdy roku 864 se dal jejich král Boris s velkou pompou pokřtít v Konstantinopoli (v úsilí o samostatnou bulharskou církevní organizaci se přikláněl střídavě k Římu a k Byzanci, až se nakonec, především pod vlivem Metodějových žáků, rozhodl ve prospěch Řeků).“⁸⁰

Vývoj v ruské říši je spjat s křtem kyjevského knížete Vladimíra. „Ten přijal se svým lidem křesťanskou víru mezi léty 987 a 989 a záhy dostal ruku byzantské princezny Anny, sestry vládnoucího císaře Basilea II.“⁸¹ Oficiálně se křesťanství stalo jediným náboženstvím až po křtu Vladimírova syna Svjatoslava. Byly převzaty slovanské liturgie a cyrilice.⁸²

„Přijetí křesťanství národy Evropy nevytvořilo jen nábožensko–kulturní společenství „křesťanského Západu“, muselo se ve zpětném pohledu jevit současníkům jako podivuhodné naplnění evangelního příslibu (široce sdílená očekávání konce světa v roce 1000 se mohla zajisté kromě číselné mystiky a biblicko–teologických spekulací

⁷⁷ ŘÍČAN, s. 251.

⁷⁸ Tamtéž s. 251.

⁷⁹ Tamtéž s. 251.

⁸⁰ FRÖHLICH, s. 68 – 69.

⁸¹ Tamtéž, s. 70

⁸² Tamtéž, s. 70

opřít o Matoušova slova (24, 14): „Toto evangelium o Božím království bude hlášáno po celém světě na svědectví sem národům.“⁸³

4.3. Misie na Velkou Moravu

Křesťanství se na území Velké Moravy dostává díky franským misionářům, kteří nejdříve křtili vladaře a poté na jejich příkaz celý lid. V roce 822 byl Mojmir – vládce Velké Moravy - přijat ve Frankfurtu, kde se nechal pokřtít. Spolu s ním byla pokřtěná i družina, která ho doprovázela. Tím, že přijali křest, byli nuceni šířit s pomocí franských misionářů křesťanství.⁸⁴

Franští misionáři však nebyli jediní, kteří na území Velké Moravy přinášeli křesťanství. V tu samou dobu se na území Velké Moravy objevují i misionáři z jihu, především z Vlach, Benátek a Raveny. Mojmir vyslanec z jihu vítá s nadšením, neboť oni nepředstavovali hrozbu jako franští misionáři, kteří přinášeli křesťanství mezi pohany. Franští misionáři se snažili získat nad národy i politickou moc.⁸⁵

V roce 829 ovšem proběhla reforma v bavorské církvi a rozhodlo se o hranicích diecéze. „Od nynějška měla pasovská diecéze sahát až k břehům řek Rabnice a Ráb. Do její pravomoci tedy spadala i celá horní Panonie, zatímco salcburskému arcibiskupovi zbylo území na východ a na jih od těchto řek.“⁸⁶ Velká Morava díky svému zeměpisnému rozložení patřila spolu s Nitrou do oblasti arcibiskupů salcburských a to až do roku 829. Právě proto nově postavený kostel v Nitře vysvěcen arcibiskupem Adalarem. Ovšem ani ne po roce se jak Velká Morava, tak Nitra stávají misijní oblastí, která spadá pod pasovskou diecézi.⁸⁷

Pasovský biskup Reginharius si svého poslání velice vážil a svojí práci bral velmi zodpovědně. Reginharius byl zodpovědný za to, že Velká Morava byla efektivněji christianizovaná. Reginharius se rozhodl pro jeden jediný systém, archipresbyterát. „Archipresbyter se v dané oblasti stal přímým představeným všeho duchovenstva, které tam právě působilo, a měl za úkol dozírat na způsob, jak tito duchovní vedou svoji

⁸³ FRÖHLICH, s. 70.

⁸⁴ ŘÍČAN, s. 253 – 254.

⁸⁵ Tamtéž, s. 253 – 254.

⁸⁶ JAROŠOVÁ, s. 194.

⁸⁷ Tamtéž, s. 194 – 195.

farnost a jak si počínají v osobním životě. Dále archipresbyter dělal vizitace a svolával synody. Byl jediným prostředníkem mezi svými duchovními a biskupem, který ho do funkce jmenoval.“⁸⁸

Velká Morava patřila mezi papežskou jurisdikci, církev ale nepatřila nikomu, byla pouze v působnosti bavorských biskupů. Po Mojžírovi I. se vlády nad Velkou Moravou ujímá Rastislav. Rastislavovi, tehdejšímu vládcí Velké Moravy, tyto informace neunikaly. Bedlivě sledoval, co se na politickém a křesťanském poli v okolních zemích děje. Rastislav si začal uvědomovat, že bavorští biskupové nejsou pouze misionáři, ale že fungují jako prostředníci i franské politické moci. „Proto Rastislav s okamžitou platností zrušil misijní působení franského kléru na Moravě a pobyt povolil pouze jednotlivým kněžím.“⁸⁹ A tak začala christianizace Velké Moravy pod vedením Rastislava, kdy za hlavní úkol byla považována samostatná církevní správa.

Na základě těchto skutečností začal Rastislav jednat. Nejdříve poslal dopis papeži Mikulášovi I. V dopise prosil Řím a papeže o vyslání misionářů na Velkou Moravu. Mikuláš bohužel musel jeho žádost odmítnout.⁹⁰

Rastislav požádal tedy Konstantinopol o diplomaticko-náboženskou delegaci. Dokázal spojit zájmy Velké Moravy a Byzance. Konstantinopol nařídila uskutečnit misijní cestu na Velkou Moravu. Kdo povede výpravu, bylo od počátku příprav jednoznačné. Nikdo jiný by se tohoto úkolu nezhostil lépe než Konstantin, který měl za sebou už několik takových misijních cest. Konstantinova výhoda byla v tom, že mluvil skvěle slovanským jazykem a s misijní činností do slovanských oblastí měl již letité zkušenosti. Konstantin se svého pověření zhostil na jedničku. Jediné čeho se obával, bylo, jak má slovanskému národu dát posvátné knihy ve slovanském jazyce, když žádný nemají. Uchýlil se do chrámu, kde rozjímal a přemýšlel, jak tento problém vyřešit. Po týdnů zasedl ke stolu a s pomocí husího brku začal vymýšlet první písmena slovanské abecedy, kterou později nazýváme Hlaholicí. Mnozí toto písmo považovali za krásné. Mělo zakulacené tvary a na první pohled vypadalo velmi vznešeně. Písmo vystihovalo

⁸⁸ JAROŠOVÁ, s. 195.

⁸⁹ Tamtéž, s. 213.

⁹⁰ Tamtéž, s. 228.

měkké souhlásky slovanského jazyka. Po několika dnech byl s abecedou hotov a začal s překladem Janova evangelia. Konstantin na překladech pracoval celé dny a noci, protože misie se měla uskutečnit co nejdříve. Při překladu mu byla velkou pomocí jeho znalost latiny a řečtiny, ale především také jeho původ a životní zkušenosti. Jeho matka byla slovanského původu a Konstantin spolu s bratrem Metodějem vyrůstali v Soluni. I proto bylo od začátku jasné, že spolu s Konstantinem se na Velkou Moravu vydá jeho bratr Metoděj.⁹¹ Papež se rozhodl pro bratry právě proto, že: „Oba, jste rodáci ze Soluně a všichni soluňští mluví čistou slovanštinou.“⁹²

Právě proto je do Cařihradu zavolán Metoděj, který přichází i se svými žáky. Spolu s bratrem překládají ještě evangelijní čtení. Díky bratřím byl slovanský jazyk postaven na stejnou úroveň jako řečtina nebo latina. Přípravné práce byly dokončeny v létě 863 a v co nejbližším možném termínu se vydává početná výprava na Velkou Moravu. Výprava je vedena Konstantinem a jeho bratrem Metodějem. Následují je klerici slovanského původu, především Laurentiose, Klimentem a Lazarem. Výpravu tvoří též vyslanci císařského dvora, kteří měli s Rastislavem řešit politické otázky.⁹³

Nastal podzim roku 863 a na Velkou Moravu vstupuje výprava z Cařihradu. Po velkolepém uvítání a hostině byli ubytováni v rozlehlém církevním areálu. Po uvítací ceremonii se výprava zhostila svého úkolu. Konstantin začal vyučovat domácí duchovenstvo.⁹⁴ „Soluňští bratři se snažili křesťanství Moravanů prohloubit a oprostít je od pohanských pověr a životních způsobů, zvláště v životě manželském. Bohoslužbu pak konali celou jazykem národním, jak to bylo ve východní církvi běžné od staletí.“⁹⁵

Jejich revoluční přístup, vytvoření hlaholice a povýšení slovanštiny na kulturní jazyk vedlo k velkému odporu salcburské a pasovské diecéze, protože němečtí kněží uznávali pouze trojí jazyk – latinu, řečtinu a hebrejštinu. To nebyl tak zásadní problém, byl tu ještě jeden. Rozepře mezi patriarchou Fotiem a papežem pro německé kněze.

⁹¹ JAROŠOVÁ, s. 228 – 229.

⁹² JOHNSON, s. 176.

⁹³ JAROŠOVA, s. 230 – 231.

⁹⁴ Tamtéž, s. 234.

⁹⁵ ŘÍČAN, s. 253.

„Němečtí biskupové hlasitě hájili své nároky na oblast, ve které působili již po třicet let a kde získali jistý ohlas. Konstantin a Metoděj museli čelit jejich nepřátelství.“⁹⁶

Na základě těchto událostí se soluňští bratři vydávají roku 868 do Říma za papežem Hadriánem II, který udělil jim i jejich průvodcům svěcení. Bohužel ani přijetí v Římě nevedlo k odstranění problémů a napětí.⁹⁷

Několik týdnů po vysvěcení Cyril v Římě umírá a Metoděje zajali bavorští biskupové a věznili ho. Do sporu vstupuje papež a po třech letech Metoděje propouští. Metoděj se vrací na Velkou Moravu a stojí v čele moravské církve. „Snad již roku 874 pokřtil českého knížete Bořivoje s jeho chotí Lidmilou a slovanský obřad byl zaveden i v Čechách.“⁹⁸

Metoděj se v roce 880 vydává zpět do Říma, aby očistil svoje jméno od nedostatku pravověrnosti, ze které byl v roce 868 obviněn. To se mu povede a dostává od papeže povolení slavit mši ve slovanském jazyce. Dlouho se z tohoto úspěchu neradoval a v roce 885 umírá, na jeho místo je doporučen Metodějův žák Gorazd.⁹⁹

Bohužel jeho smrtí nastává velký obrat: “Papež Štěpán V. přinutil Moravu slavit liturgii latinsky a na místo Metodějových žáků (kteří našli působení v Bulharsku) nastoupili němečtí duchovní.“¹⁰⁰

Rozpad Velké Moravy v roce 906 rozvrátil i její církevní organizaci. „Čechy byly přiřčleněny k řezenskému biskupství. Křesťanství se tu šířilo jako všude v okolí jen zvolna a jen poněnáhlu pronikalo do života knížecí rodiny, družiny a i lidu.“¹⁰¹

⁹⁶ ŘÍČAN, s. 253.

⁹⁷ Tamtéž, s. 254.

⁹⁸ Tamtéž, s. 255.

⁹⁹ FRÖHLICH, s. 69.

¹⁰⁰ Tamtéž, s. 69.

¹⁰¹ ŘÍČAN, s. 255.

5. Závěr

Ohlednutím zpět do historie zjistíme, že vývoj křesťanství a budování prvotní církve bylo opravdu velmi složité. Křesťanství se setkávalo s mnoha překážkami, jako bylo židovství, pohanství a také především s nelibostí některých císařů Římské říše. Přesto si udrželo své postavení ve společnosti. Díky horlivým misionářům se křesťanství dostává do všech evropských koutů a později i dále do světa. Právě díky významným osobnostem jako byl Pavel z Tarzu a ostatní zmiňovaní, kteří věřili v Boha a šířili jeho víru, si křesťanství udrželo své postavení v tehdejší Evropě a postupně si získávalo další a další stoupence, jež podporovali šíření křesťanství.

Díky ostrovním misionářům se dozvídáme o existenci křesťanství v Irsku, Skotsku a Velké Británii. Přístupem tehdejších vládců přijímají křesťanství a vydávají se na své misionářské výpravy šířit víru mezi pohanské národy. Jejich výpravy nebyly jednoduchého rázu. Setkávali se s novou formou přírodního náboženství a vůbec nebylo jednoduché přimět pohanské národy k přijetí křesťanství. Bylo důležité, jakou formu misionáři používali, zda se jednalo o misii shora nebo o misii zdola. Zásadní roli zde hráli i panovníci, kteří své národy nutili k přijetí křesťanské víry. Panovníci používali misijní činnost jako dobrý politický nástroj k ovlivnění mnoha národů.

Křesťanství se na počátku 7. století dostává i mezi tehdejší pohanské slovanské národy. Zde vzniká velký boj mezi východní a západní církví. Obě se snaží přijmout co nejvíc církevních oveček. Zde poukazují na rozdílný přístup misionářů a misijních výprav, které byly vysílány ze západu nebo z východu.

Křesťanství se i díky moravským knížatům dostává na Velkou Moravu, kde je vidět velké úsilí, ale i velmi dobrá politická orientace moravských knížat.

Sepsání této bakalářské práce bylo pro mne velice přínosné. Téma křesťanství je v literatuře hojně oblíbené a právě proto bylo možné barvitě nahlédnout, jak se křesťanství formovalo a jak velký vliv mělo na společnost.

6. Použitá literatura

- *Bible: Písmo svaté Starého a Nového zákona*. Praha: Česká biblická společnost, 2006. ISBN 80-85810-41-7.
- CTIHODNÝ, Beda. *Církevní dějiny národa Anglů*. Praha: Argro, 2008. ISBN 978-80-257-0023-5.
- FRANZEN, August. *Malé církevní dějiny*. Praha: Zvon, 1992. ISBN 80-7113-008-7.
- FRÖHLICH, Roland. *Dva tisíce let dějin církve*. Praha: Vyšehrad, 1999. ISBN 80-7021-268-3.
- FUNDA, Otakar A. *Ježíš a mýtus o Kristu*. Praha: Karolinum, 2007. ISBN 978-80-246-1276-8.
- LAWRENCE, Hugh. *Dějiny středověkého mnišství*. Brno, Praha: Centrum pro studium demokracie a kultury; Vyšehrad, 2001. ISBN 80-7021-536-4.
- LE GOFF, Jacques. SCHMITT, Jean-Claude. *Encyklopedie Středověku*. Praha: Vyšehrad, spol. s. r.o. ISBN 80-7021-545-3.
- JAROŠOVÁ, Jindra. *Svatí kacíři aneb Reportáž nejen z Velké Moravy*. Praha: Radioservis, 2000. ISBN 80-86212-09-2.
- JOHNSON, Paul. *Dějiny křesťanství*. Brno: Barrister & Principal: Centrum pro studium demokracie a kultury, 1999. ISBN 80-85959-41-0.
- PAVLINCOVÁ, Helena a kol. *Judaismus, Křesťanství, Islám*. Praha: Mladá fronta, 1994. ISBN 80-204-0440-6.

- ŘÍČAN, Rudolf. MOLNÁR, Amedeo. *Dvanáct století církevních dějin*. Praha: Kalich 2008. ISBN 978-80-7017-064-9.
- ŠOLTÉSZ, Štěpán. *Dějiny křesťanské církve*. Praha: Kalich. ISBN 80-7017-204-5.
- TOMKINS, Stephen. *Stručné dějiny křesťanství*. Praha, Volvox Globator. ISBN 978 -80-7207-703-8.
- VOUGA, François. *Dějiny raného Křesťanství*. Praha: Vyšehrad spol. s r.o. ISBN 80-7021-231-4.

7. Resumé

This bachelor thesis is divided into four main chapters. Each chapter is divided into sub-sections. The first part of the bachelor thesis is focused on the development of Christianity: on the first missionary journeys which took place thanks to the Apostles and started Christianity in continental Europe. Sub-sections are dedicated to significant personalities and missionaries who were involved in the process of Christianisation of Europe. The second part is focused on the British Isles and the church missionaries who worked on the Islands, but also went on the mainland among pagan nations. The third part is devoted to Christianity among the pagan Slavic peoples. One of the sub-sections is dedicated to the expedition to Great Moravia, led by Cyril and Method(ius). In the last part I attempted to describe several monastic orders following the rule of St. Benedikt. In the sub-sections I will focus on historic development, spirituality and the origins of the first monasteries in our country.

8. Seznam příloh

- Příloha č. 1: Obrazová příloha - Pavel z Tarzu
- Příloha č. 2: Obrazová příloha - Kolumbán Mladší
- Příloha č. 3: Obrazová příloha - Svatý Patrik
- Příloha č. 4: Obrazová příloha - Cyril a Metoděj
- Příloha č. 5: Obrazová příloha - Papež Řehoř I.

9. Přílohy

Příloha č. 1. Obrazová příloha – Pavel z Tarzu

Pavel z Tarzu

Zdroj: [www. http://cs.wikipedia.org](http://cs.wikipedia.org)

URL: http://cs.wikipedia.org/wiki/Pavel_z_Tarsu

Příloha č. 2 – Obrazová příloha – Kolumbán Mladší

Kolumbán Mladší

Zdroj: [www. http://cs.wikipedia.org](http://cs.wikipedia.org)URL: [www. http://cs.wikipedia.org/křestanstvi_mnistvi](http://cs.wikipedia.org/křestanstvi_mnistvi).

Příloha č. 3 – Obrazová příloha – Svatý Patrik

Zdroj: <http://www.abcsvatych.com/>URL: <http://www.abcsvatych.com/images/p/patrik.jpg>

Příloha č. 4 – Obrazová příloha – Cyril a Metoděj

Freska sv. Cyrila a Metoděje (Chevetogne, Belgie)

Zdroj: <http://www.listar.cz/2006/>URL: http://www.listar.cz/2006/oslava_svatku_sv_cm_v_bxl_200600516.htm

Příloha č. 5: Obrazová příloha - Papež Řehoř I.

Zdroj: <http://cs.wikipedia.org>URL: http://cs.wikipedia.org/wiki/Soubor:Antonello_da_Messina_010.jpg